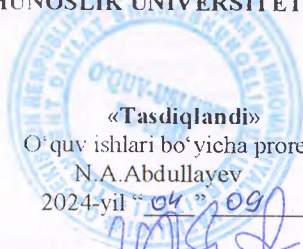

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

«Tasdiqlandi»

O'quv ishlari bo'yicha prorektor
N.A. Abdullayev

2024-yil "04" 09

MUTAXASSISLIKNING NAZARIY MASALALARI
FANI BO'YICHA

SILLABUS

(Magistratura 1-kurslar uchun)

Bilim sohasi:	200000	– Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	230000	– Tillar
Mutaxassislik:	70230201	– Qiyosiy tilshunoslik, ligvistik
tarjimashunoslik;
	70230202	– Sinxron tarjima

Toshkent – 2024

Fan sillabusi TDSHU Kengashining 2024-yil "29" 08 dagi 1-son majlisi bayoni bilan tasdiqlangan fan dasturi asosida ishlab chiqilgan va Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabining 2024-yil "29" 08 dagi 1-son majlisida muhokama etilib, tasdiq uchun tavsiya etilgan.

Fan sillabusi TDSHU O'quv-uslubiy kengashining 2024-yil "30" 08 dagi 1-son majlisida tasdiqlangan va ta'lim jarayonida foydalanish uchun tavsiya etilgan.

Tuzuvchi:

Sh. Usmanova - TDSHU Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi professori, filologiya fanlari doktori

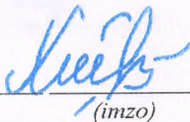
Taqrizchilar:

E.Ochilov - O'zR FA O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti katta ilmiy xodimi, f.f.n.

X.Hamidov - TDSHU Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jurnalistika oliy maktabi prof.v.b., filologiya fanlari doktori

Sharq xalqlari tillari va adabiyoti
instituti direktori:

2024-yil "01" 09

X.V. Mirzaxmedova

(imzo)

Tarjimashunoslik, tilshunoslik va
xalqaro jurnalistika oliy maktabi boshlig'i:

2024-yil "04" 09

S.T. Mustafayeva

(imzo)

FAN TO'G'RISIDA MA'LUMOT

Fan nomi:	Mutaxassislikning nazariy masalalari
Kurs turi:	Majburuiy
Kurs kodi:	MNM1106
O'quv yili:	2024/2025
Semestr:	2
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	36
Amaliy mashg'ulotlar	36
Mustaqil ta'lim	108
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	100 ballik
Kurs tili:	o'zbek
Auditoriya va vaqti:	Dars jadvaliga asosan

Fan maqsadi (FM)

FM	Fanning maqsadi – asliyat va tarjimani qiyoslab, ular o'rtasidagi mushtarak va farqli jihatlarni aniqlash, hamda tarjima talab-qoidalariga qanchalik muvofiq klishii baholash, tarjimonlarning yutuq va kamchiliklarini har taraflama keng va chuqur tahlil qilish, tarjimadagi muvaffaqiyatli yechimlarni targ'ib qilish, kamchiliklarni bartaraf etish yo'llari ko'rsatishdan iborat.
-----------	--

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Tarjimashunoslik
2.	Tarjima nazariyasi

Xorij tajribasiga muvofiqligi

Mazkur fan sillabusi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-martdagi "Oliy ta'limning me'voriy-uslubiy hujjatlarini ishlab chiqish jarayonini takomillashtirish to'g'risida"gi 87-sonli buyrug'iga muvofiq, xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi top 300 talik ro'yxatga kiruvchi University of Edinburgh (QS 22) xorijiy tajribasini inobatga olgan holda takomillashtirildi.

<http://www.drps.ed.ac.uk/15-16/dp/excelle11039.htm>

Ta'lim natijalari (TN)

Bilimlar jihatidan:	
TN1	mutaxassislikning asosiy nazariy masalalari, ularning tasnifi, tarjima va mutaxassislik haqida turlicha qarashlar, tarjimaning nazariy masalalari bilan shug'ullangan tarjimashunoslar, tarjima haqidagi fikrlar rivoji, ilk tarjimalar va tarjimonlar, tarjima prinsiplari va usullari, tarjima va tarjimon so'zlari etimologiyasi;
TN2	tarjimashunoslik fanining tarkibiy qismlari: tarjima tarixi, tarjima nazariyasi, tarjima tanqidi va ularning o'rganish sohalari, janrlar, tillar va davrlar bo'yicha tasniflar, mutaxassislikning yangi yo'nalishlari: sinxron tarjima, avtomatik tarjima muammolari;
TN3	tarjima haqidagi ilk fikrlar va dastlabki tarjimalar, tarjima tarixining taraqqiyot bosqichlari, o'tmishda tarjimachilikning asosiy xususiyatlari va yo'nalishlari, tarjima maktablarining vujudga kelishi, O'zbekistonda tarjima tarixining fan sifatida o'qitilishi hamda o'zbek tarjimonlari va tarjimashunoslari;
TN4	turli uslubdagi matnlar tarjimasining o'ziga xos xususiyatlari, tarjimada shakl va mazmun birligi, individual uslub va tarjima, uzoq va yaqin tillardan tarjima, tarjima va interpretatsiya hamda tarjima antinomiylarning mohiyati haqida <i>tushuncha va bilimlarga ega bo'ladi</i> .
Ko'nikmalar jihatidan:	
TN1	xalqlar va tillar, jahon tillari, tarjimaning lisoniy va g'ayrilisoniy muammolari, grammatika va tarjima, soxta ekvivalent va tarjima;
TN2	milliylik va tarjima muammolari, milliy xos so'zlar tarjimasi qiyinchiliklari, milliy kolorit, milliy koloritning tarkibiy qismlari, milliy xos so'zlar, realiya, milliylik va adabiyot, transliteratsiya, analogiya, yangi so'z va so'z birikmasi yaratish;
TN3	davrlar va tarjima prinsiplari, adekvat tarjima, so'zma-so'z tarjima, erkin tarjima, ijodiy tarjima, hijjalab tarjima qilish, aniq tarjima, nazmni nasr, nasrni nazm bilan tarjima qilish, tarjima asosida original asar ijod qilish;
TN4	matn va talqin munosabati, tarjimonning matnning tushunishi va talqin qilishi, xato talqin va noto'g'ri tarjima, matnning zohiriy va botiniy ma'nosi, ma'no qatlamlari va tarjima, so'zning ma'no tovlanishlari, asliga teskari tarjimalar;
TN5	badiiy tarjimada tarjimonning mavqeyi, tarjima jarayoni: 1) asl nusxani idrok etish; 2) asl nusxa interpretatsiyasi; 3) asl nusxani qayta ifodalash, so'z boyligi va tarjima;
TN6	terminlar tarjimasi qiyinchiliklari, terminlar tarjimasining amaldagi usullari, terminlar tarjimasidagi o'zboshimchaliklar va xatolar, terminlar tarjimasida tasviriy usul va har xilliklar, terminlar tarjimasidagi

muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari haqida *malakalariga ega bo'lishi kerak.*

Fan mazmuni

Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)

M1	"Mutaxassislikning nazariy masalalari" fanining predmeti, maqsadi va vazifalari	2
M2	Mutaxassislikning tarixiy ildizlari	2
M3	Mutaxassislik fanlarining tasnifi	2
M4	O'zbekistonda mutaxassislik fanining shakllanishi va taraqqiyoti	2
M5	Tarjima tarixi	2
M6	Tarjima nazariyasi	2
M7	G'aybullar Salomov – O'zbekistonda tarjimashunosikning asoschisi	2
M8	Tarjima tanqidi va uning vazifalari	2
M9	Antinomiyalar haqida tushuncha	2
M10	Tarjima va interpretatsiya	2
M11	Tarjimaning ijodiy tabiati	2
M12	Tarjimaning til muammolari	2
M13	Tarjimaning ba'zi grammatik masalalari	2
M14	Tarjimada milliy xususiyatlarini aks ettirish	2
M15	Individual uslub va tarjima	2
M16	Uslub xillari	2
M17	Frazeologizmlarni tarjima qilish usullari	2
M18	Frazeologiya va milliylik	2
Jami:		36

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)

A1	Tarjima nazariyasi haqida turlicha qarashlar	2
A2	Tarjima haqidagi fikrlar rivoji	2
A3	Beruniy tarjimon va tarjimashunos sifatida	2
A4	Tarjima maktablari	2
A5	Tarjima qonuniyatlari	2
A6	Tarjima tanqidining hozirgi ahvoli	2
A7	Tarjima antinomiyalari	2
A8	Tarjimonning interpretatsiyaviy mavqeyi	2
A9	Tarjimon – ijodkor	2
A10	Til – o'zaro aloqa vositasi	2
A11	Grammatika va tarjima	2
A12	Tarjimada jins kategoriyasi	2
A13	Tarjimaning ba'zi grammatik masalalari	2

A14	Milliylik va tarjima muammolaro	2
A15	Yozuvchi uslubi	2
A16	Personajlar nutqi tarjimasini	2
A17	Uslub qatlamlari	2
A18	Frazeologizmlar tarjimasining uch usuli	2
Jami:		36

Mustaqil ta'lim (MT)		Soatlar hajmda
MT	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	54
MT	Tarjimashunoslikning fan sifatida qaror topishi bilan bog'liq jahon miqyosidagi bahs-munozaralar yuzasidan taqdimot tayyorlash	6
MT	Tarjimashunos olimlarning tarjima va tarjimon haqidagi fikrlarini to'plash va tahlil qilish	14
MT	O'zbekistonda tarjimashunoslik bo'yicha amalga oshirilgan turli yo'nalishdagi tadqiqotlar bibliografiyasini tuzish	16
MT	Mavzular yuzasidan konspekt vozish	8
MT	O'tilgan mavzular bo'yicha test savollari tayyorlash	10
Jami:		108

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

90-100 ball – "a'lo"
<ul style="list-style-type: none"> – talaba dasturda belgilangan barcha mavzularni biladi; – ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda faol qatnashadi; – talaba daftari barcha mavzularni konspekt qiladi va topshiriqlar bajariladi; – mustaqil ish belgilangan talab bo'yicha topshiriladi; – fan bo'yicha mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, kreativ fikrlay oladi; – mavzularo mantiqiy bog'lanishni tushunadi; – olgan bilimni amalda qo'llay oladi; – fan (mavzu)ning mohiyatini aytib beradi, boshqalarga o'rgatadi; – fan(mavzu) bo'yicha tasavvur, ko'nikma va bilimga ega.
70-89 ball – "yaxshi"
<ul style="list-style-type: none"> – talaba dasturda belgilangan mavzularni biladi; – ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda faol qatnashadi; – talaba daftari barcha mavzularni konspekt qiladi va topshiriqlar bajariladi; – mustaqil ish belgilangan talab bo'yicha topshiriladi; – fan bo'yicha mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi;

- olgan bilimini amalda qoʻllay oladi;
- fan (mavzuning mohiyatini aytib beradi, boshqalarga oʻrgatadi);
- fan(mavzu) boʻyicha tasavvur, koʻnikma va bilimga ega.

60-69 ball – “qoniqarli”

- talaba daftarida mavzularni konspekt qiladi va topshiriqlarni bajaradi;
- talaba olgan bilimini amalda qoʻllay oladi;
- fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) boʻyicha tasavvurga ega;

0-59 ball – “qoniqarsiz”

- talaba fan dasturini oʻzlashtirmagan;
- fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) boʻyicha tasavvurga ega emas.

Oraliq nazorat turini oʻtkazish va mazkur nazorat turi boʻyicha talabaning bilimini baholash tegishli fan boʻyicha oʻquv mashgʻulotlarini olib borgan professor-oʻqituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

Yakuniy nazorat turini oʻtkazish va mazkur nazorat turi boʻyicha talabaning bilimini baholash oʻquv mashgʻulotlarini olib bormagan professor-oʻqituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

Tegishli fan boʻyicha oʻquv mashgʻulotlarini olib borgan professor-oʻqituvchi yakuniy nazorat turini oʻtkazishda ishtirok etmaydi.

Talaba tegishli fan boʻyicha yakuniy nazorat turi oʻtkaziladigan muddatga qadar oraliq nazorat turini topshirgan boʻlishi shart.

Bir fanga ajratilgan auditoriya soatining 25 foizini va undan ortiq soatni sababsiz qoldirgan yoki oraliq nazorat turini topshirmagan yoxud ushbu nazorat turi boʻyicha 0-59 ball (“qoniqarsiz”) bilan baholangan talaba ushbu fandan chetlashtirilib, yakuniy nazoratga kiritilmaydi hamda mazkur fan boʻyicha tegishli kreditlarni oʻzlashtirmagan hisoblanadi.

Yakuniy nazorat turiga kiritilmagan yoki kirmagan, shuningdek, ushbu nazorat turi boʻyicha “qoniqarsiz” baho olgan talaba akademik qarzdor hisoblanadi.

Akademik qarzdor talabalar taʼtil vaqtida yoki keyingi semestrlar mobaynida tegishli fanlardan oʻzlashtirilmagan kreditlar miqdoriga mos ravishda bazaviy toʻlov-kontrakt miqdoridan kelib chiqqan holda toʻlovni amalga oshirgandan soʻng oʻzlashtirilmagan fanlarni oʻz hisobidan qayta oʻqish huquqiga ega boʻladi.

Joriy baholash				Oraliq nazorat (ON)	Yakuniy nazorat (YN)	O'zlashtirish ko'rsatkichi (O'K)
Workshop (W)		Vazifa/topshiriqlar V/T Loyiha (L)				
20 %		20 %		20 %	40 %	100 %
JN	ON	JN+ON	YN	UMUMIY		
40	20	60	40	100		Maksimum
		36	24	60		Minimum

Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, til hodisalari, tilshunoslik maktablari, tilshunos olimlar haqida mustaqil mushohada yuritish, xususan, har bir seminar uchun:

- keys stadi metodi doirasida darslarda faol ishtirok etish;
- shaxsiy mulohazalarni yozma shaklda bayon qilish;
- berilgan mavzu yuzasidan taqdimot tayyorlash;
- o'tilgan mavzuni mustahkamlash maqsadida test tuzish;
- amaliy mashg'ulotlar bo'yicha konspekt daftarlari yuritish (*amaliy mashg'ulot mavzulari konspekti, amaliy mashg'ulotlar bo'yicha adabiyotlar sharhi*) shuningdek, joriy, oraliq nazorat, mustaqil ta'lim shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati Asosiy adabiyotlar

1.	Очилов Э. Таржимашуносликнинг назарий масалалари. Ўқув қўлланма. (Тузатилган ва тўлдирилган 2-нашри). – Toshkent: "Innovatsiya-Zivo", 2022.
2.	Ochilov E. Tarjimashunoslikning nazariy masalalari. – Toshkent: TDSHI, 2014.
3.	Ochilov E. Tarjima nazariyasi. – Toshkent: TDSHI, 2014.
4.	Илошкина М. Ю. Теория перевода: основные понятия и проблемы – Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2015.
Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar	
5.	Mirziyoyev Sh.M. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. –Toshkent: O'zbekiston, 2024.
6.	Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekistonda erkin va faravon yashaylik. 5-jild. –Toshkent: O'zbekiston, 2023.
7.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar vo'limi qat'iv davom ettiranimiz. 6-jild. –Toshkent:

	O'zbekiston, 2023.
8.	Ochilov E. Badiiy tarjima masalalari. O'quv qo'llanma. – Toshkent: TDSHI, 2014.
9.	Мухтаров Т., Ходжаева Н. Научно-технический перевод (учебное пособие). – ТашИВ, 2015.
10.	Комилов Н. Тафаккур карвонлари. – Toshkent: "Maъnaviyat", 1999.
11.	Очиллов Э. Tarjima nazariyasi va amaliyati (U'qub k'uldanma). – Toshkent: TDHI, 2012.
12.	Очиллов Э. Tarjimashunoslik terminlarini ish izohli lugati. – Toshkent: TDHI, 2014.
Scopusdan maqolalar	
13.	Shoira Rustamovna Usmanova, Nargiza Rasuljanovna Ismatullayeva. Expression Of Lacunas In Comparative Study Of Kinship Terms In Chinese And Uzbek Languages. Solid State Technology Volume: 63 Issue: 6 Publication Year: 2020. Pp. 4974-4985. http://www.solidstatetechnology.us/index.php/JSST/article/view/3910
14.	Green, L. W., & Glasgow, R. E. (2006). Evaluating the relevance, generalization, and applicability of research: issues in external validation and translation methodology. <i>Evaluation & the health professions</i> , 29 (1), 126-153. https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0163278705284445
Axborot manbalari	
15.	http://www.ziyo.net
16.	https://tadqiqot.uz
17.	https://cvberleninka.ru/article/n/obschaya-teoriya-perevoda

Sillabus/ modul muallifi:	Usmanova Sh.R. Tarjimashunoslik, uishunoslik va xalqaro jumalistika oliy maktabi professori, filologiya fanlari doktori
E-mail:	ushoira@mail.ru
Tashkilot:	Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Tarjimashunoslik, tilshunoslik va xalqaro jumalistika oliy maktabi

2000

Year	Month	Day	Time	Location	Activity	Remarks
2000	Jan	1	08:00
2000	Jan	2	08:00
2000	Jan	3	08:00
2000	Jan	4	08:00
2000	Jan	5	08:00
2000	Jan	6	08:00
2000	Jan	7	08:00
2000	Jan	8	08:00
2000	Jan	9	08:00
2000	Jan	10	08:00
2000	Jan	11	08:00
2000	Jan	12	08:00
2000	Jan	13	08:00
2000	Jan	14	08:00
2000	Jan	15	08:00
2000	Jan	16	08:00
2000	Jan	17	08:00
2000	Jan	18	08:00
2000	Jan	19	08:00
2000	Jan	20	08:00
2000	Jan	21	08:00
2000	Jan	22	08:00
2000	Jan	23	08:00
2000	Jan	24	08:00
2000	Jan	25	08:00
2000	Jan	26	08:00
2000	Jan	27	08:00
2000	Jan	28	08:00
2000	Jan	29	08:00
2000	Jan	30	08:00
2000	Jan	31	08:00

28